

Białe południowoafrykańskie Nowe Kobiety i mobilność kulturowa w pierwszej połowie XX w.

Określenie „białe południowoafrykańskie Nowe Kobiety” odnosi się do niejednorodnej grupy kobiet pochodzenia europejskiego, które mieszkając w Afryce Południowej, różnie określały swoją tożsamość, pozycjonując siebie pomiędzy Afryką a Europą. Co więcej, kategorie, takie jak południowoafrykańska, afrykanerska czy angielska, przy pomocy których opisywały swoją narodową tożsamość, nie zawsze korespondowały z językiem – afrikaans lub angielskim – który określały jako swój ojczysty lub w którym pisały. Ponadto, należały do różnych klas społecznych i miały odmienne poglądy na temat społecznych ról kobiet. Do grupy tej należą więc pisarki z klasy średniej, społeczne reformatorki, członkinie związków zawodowych, autorki sztuk teatralnych dla klasy robotniczej, sufrażystki. Co je natomiast łączyło, to przede wszystkim biały kolor skóry, który determinował ich pozycję w kolonialnym społeczeństwie. Z kolei pojęcie „Nowa Kobieta” oznaczało nowoczesną tożsamość, która wyłoniła się w wyniku procesu modernizacji na początku XX wieku – w Afryce Południowej, a także w innych miejscach na świecie.

Niniejszy projekt obejmuje szeroko zakrojone kwerendy biblioteczne i archiwalne, głównie w RPA, ale też w Holandii i Wielkiej Brytanii, których celem będzie pozyskanie tekstów pozwalających opisać cyrkulację myśli feministycznej i socjalistycznej pomiędzy Europą a Afryką Południową. Materiały, które zostaną zbadane to zarówno teksty opublikowane – książki, artykuły prasowe, powieści i pisma teoretyczne, jak również dokumenty osobiste i korespondencja. Zestawione zostaną ze sobą teksty reprezentujące różne podejścia do feminizmu i socjalizmu, co umożliwi spojrzenie na nie jak na przestrzeń, gdzie rozgrywały się konflikty lub uwidaczniały się inspiracje i intertekstualne nawiązania.

Cel projektu jest trojaki. Po pierwsze, jest to zidentyfikowanie form zaangażowania południowoafrykańskich białych kobiet w międzynarodowe sieci tworzone przez feministki i socjalistki. Umożliwi to wskazanie sposobów, w jakie białe kobiety, mimo geograficznego odseparowania od europejskiego centrum, utrzymywały kontakt z europejską progresywną myślą, a także lokalnych form, jakie myśl ta przyjęła w Afryce Południowej. Projekt podejmuje się również odpowiedzieć na pytanie, czy międzynarodowe prądy dały afrykanerskim i angielskim kobietom mieszkającym w Afryce Południowej możliwość pokonania narodowych animozji, które były pokłosiem wojny anglo-burskiej (1899-1902). Czy teksty niosące treści feministyczne i socjalistyczne umożliwiły stworzenie alternatywnych wspólnot wyobrażonych ponad narodowymi podziałami? Drugi cel dotyczy opisu mechanizmów włączania i wykluczania z uwzględnieniem kategorii rasy, płci i klasy. Wypływa on z faktu, że międzynarodowe prądy, których celem było włączenie większej części społeczeństwa do grupy mającej moc sprawczą, w praktyce wykluczały pewne grupy: pierwsza fala feminizmu wykluczyła niebiałe kobiety, a południowoafrykański socjalizm doprowadził do powstania osobnych związków zawodowych dla białych i niebiałych robotników. Dlatego też celem projektu jest opisanie, jak afrykanerskie i angielskie kobiety wykorzystywały feminizm i socjalizm, by utwierdzić swoją białą tożsamość w Afryce Południowej przed nastaniem apartheidu. Trzeci aspekt badań koncentruje się na zależnościach między płcią, rasą i klasą a charakterem mobilności kulturowej: jakie okoliczności ułatwiały, a jakie utrudniały lub zapobiegały cyrkulacji progresywnych myśli?

Powodem podjęcia niniejszego problemu badawczego jest fakt, że żadne z istniejących opracowań nie przedstawia szczegółowego obrazu powiązań między anglo-, afrikaans- i niderlandzkojęzycznymi kulturalnymi i literackimi tradycjami w Afryce Południowej początku XX wieku, gdzie białe kobiety odgrywałyby pierwszoplanową rolę. Wynikiem planowanych badań będzie więc obraz aktorów i sieci powiązań, w którym zaakcentowane zostaną implikacje wynikające z przecinających się kategorii rasy, płci i klasy oraz to, jak determinują one proces kształtowania się tożsamości i mobilność kulturową w kontekście kolonialnym.